

# İskoçya ve Galler



HASAN BÜLENT  
KAHRAMAN

**T**ürkiye'de kimsenin ilgisini çekmedi ve hemen hemen hiçbir yankı uyandırmadı, ama İngiltere, son günlerde çok ciddi bir siyasal - toplumsal deneyim

yaşadı; İskoçya'ya ve Galler'e yeni bir statü kazandırdı. Her iki `kesim'in de artık bir parlamentosu olacak. İskoçya'nın 1979'da yapılan referandumda yüzde 52'yle reddettiği bu kararı bugün yüzde 74,3'le alması birçok açıdan önemlidir.

Bu, her şeyden önce İşçi Partisi'nin iktidara gelmeden önce verdiği sözleri tuttuğunu göstermektedir. Blair, seçimlerden önce İngiltere'ye yeni bir anayasa anlayışı yerleştireceğini söylemiş, bunu ademimerkeziyetçi (merkezkaç) bir yönetim modeliyle temellendireceğini belirtmişti. Her iki bölgede de olumlu sonucun alınmasından sonra yaptığı açıklamada, Blair olup bitenin daha güçlü bir İngiltere doğuracağını ısrarla vurgulamıştır.

İskoçya'yla ilgili olarak bu sonbaharda İngiltere Parlamentosu'na bir karar tasarısı sunulacak, muhtemelen gelecek yaz onaylanacak, Mayıs 1999'da seçimlerin yapılmasından sonra İskoçya parlamentosu, 2000 yılında, üç yüzyıllık bir ayrılıktan (ve birleşiklikten) sonra kendi parlamentosuna kavuşacaktır.

Parlamento, eğitim, sağlık, içişleri, yargı ve mahkemeler, yerel yönetimler, planlama, tarım, balıkçılık ve kısmen de ekonomi alanında kararlar alabilecek, dışişleri, savunma ve `makro ekonomik' karlar Westminster'e bırakılacaktır. O arada, yapılan oylamalarda vergi yetkisine evet diyen oların bağımsızlığı öngören oylardan daha düşük olması başka bir nedene değil, halkın yeni vergiler salınmasından duyduğu korkuya bağlanmaktadır.

Bütün bu oluşumların en ilginç sonucu şudur: Ortadaki parlamento gerçeğine rağmen Galler de İskoçya da bağımsızlık kazanmış değildir. Sistem, bütünüyle, merkezkaç bir yönetim anlayışıyla iç içe geçmiştir ve zaten bundan sonrasını da belli ki bu bağımsızlık tartışması oluşturacaktır. İskoçya Ulusal Partisi'nin önünde iki yol görünmektedir ya düzenin işleyebilmesi için gerekli olan tek şey bağımsızlıktır diyerek parlamentoyu çalıştırmamak ya da tam tersine, daha fazla yetki verilmesini haklı ve gerekli gösterecek biçimde son derece etkin bir süreç ortaya koymak. Fakat anlaşılan, İskoçya ve Galler örneği bu iki toplumla sınırlı kalmayacak, önümüzdeki dönemin siyasal ve hatta uluslararası konjonktrünü belirleyici bir önem kazanacaktır.

Sorunu bu yanıyla ele almak, onu milliyetçilik kavramıyla birlikte düşünmeyi zorunlu kılıyor. Kuşkusuz, İskoçya gibi Birleşik Krallık'la çok özgül bir ilişkiye sahip, kendisine ait parlamentosu ve bağımsız bir tarihi de olmuş bir toplumun bugünkü konumda bulunması yalnızca milliyetçilikle açıklanamaz. Kaldı ki İskoçya'nın kendisine ait bir parlamentoyla yönetilmesi bu toplumun üyeleri kadar, hatta onlardan daha çok, İngiltere İşçi Partisi'nin iradesiyle ortaya çıkan bir sonuçtur. Dolayısıyla, bugünkü görüntü milliyetçilikten öte ademimerkeziyetçilik kavramıyla birlikte düşünülmelidir.

Ortada her şeye karşın bir tedirginlik bulunmadığı söylemek olanaksızdır. Çünkü, yapılan bazı yorumlar, Galler ve İskoçya'da bağımsızlıkçı ve milliyetçi bir yükselişin daha ziyade İngiliz milliyetçiliğini canlandıracağını ve gerçek bir bölünmeyi getireceğini işaret etmektedir. Kısacası, milliyetçilik temelinde bir zorlama, bağımsızlık isteyen yerel kesimlerden çok, İngilizlerin, dışlayıcılık ve içe dönüş (milliyetçiliğin iki temel koşulu) temelinde yükselen (milliyetçi) bir talebi haline gelebilecektir. (Bu muhakemeyi netleştirmek için `British' kavramıyla `English' kavramı arasındaki farkı da ayırmsamak gerekir.)

Oysa, sorun bugünkü noktada tutulursa üretken, verimli bir örnek oluşabilir; fakat bir hususa dikkat etmek gerekir. Ademimerkeziyetçilik bir yönetsel ilke olarak da ele alınabilir bir demokratik kavram olarak da. İlişkili olmalarına karşın iki kavramın birbiriyle zorunlu olarak örtüşmesi gerekmez. Fakat, eğer demokratik bir açılım olarak görülürse, bu kavram, günümüz demokrasi anlayışının üstüne oturduğu kimlik, fark, çevre gibi olgulardan derinden etkilenecektir. Bu kavramların süreci milliyetçiliğe götürüleceği söylenebilir. O tehlikeli gidişin önlenmesi ise gene demokrasinin geriye dönüşsüz bir biçimde ve eksiksiz olarak uygulanmasıyla mümkündür. Yani, demokrasi milliyetçiliği doğuran bir süreç değildir, demokratik ademimerkeziyetçilik de bu anlamda milliyetçiliği edilebilirleştirici bir olgudur.

İskoçya ve Galler'i yakın dönem dünyasının laboratuvarı olarak görmek hiç de yanlış değildir ve herhalde Türkiye'nin bu örneği iyi incelemesi bir zorunluluktur.